

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ КРАГУЈЕВАЦ

ВЕЋУ МЕНТОРА МЕДИЦИНСКОГ ФАКУЛТЕТА КРАГУЈЕВАЦ

Предмет : Оцена научне заснованости теме докторске дисертације кандидата Митрашиновић Дејана

Одлуком Већа ментора Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу од 27. 05. 2009. године именована је Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидата Дејана Митрашиновића под називом "Чиниоци понашања који одређују развој артеријске хипертензије у популацији одраслог становништва Србије " у саставу

1. Проф. др Славица Ђукић - Дејановић, председник
2. Проф. др Небојша Арсенијевић, члан
3. Др сц. мед. Сања Миленковић, научни сарадник, члан.

Комисија је проучила пријаву и подноси Научно – наставном већу следећи

1. Извештај комисије о подобности теме

1.1. Биографски подаци

Дипломирао на Медицинском факултету Универзитета у Београду 1994. године. Специјализацију из физикалне медицине и рехабилитације завршио 2001. године на Војномедицинској академији. Докторске академске студије Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу уписао школске 2005/06. (смер Социјална медицина). Усмени докторантски испит из области Социјалне медицине положио у јуну школске 2008. Објавио један ауторски и један коауторски рад у часопису од домаћег значаја. Са групом аутора објавио приручник ортопедских и протетских помагала. Континуирани научно-истраживачки рад др Дејана Митрашиновића огледа се у учешћу у истраживањима, публикавању радова у стручним часописима, учешћу на конгресима и научним скуповима.

1.2. Наслов, предмет и хипотезе докторске дисертације

Наслов докторске дисертације је

Чиниоци понашања који одређују развој артеријске хипертензије у популацији одраслог становништва Србије

Предмет ове студије је

испитивање утицаја комплекса бихевиоралних чинилаца на настанак и развој навика чији је каузални ефекат на настанак и развој есенцијалне артеријске хипертензије потврђен.

Циљеви ове студије су:

1. Да испита учесталост хипертензије у популационим групама различитих бихевиоралних карактеристика чији се утицај на појаву хипертензије испитује; да

утврди постојање разлике у учесталости болести која се може довести у везу с одређеним карактеристикама понашања испитаника.

2. Да утврди повезаност хипертензије са обележјима понашања (предиспонирајућим подржавајућим и омогућавајућим факторима), по групама испитиваних обележја и заједно, како би се разлучио допринос одређених фактора појави болести.

3. Да утврди повезаност хипертензије са свим посматраним обележјима заједно, будући да ни понашање није карактеристика независна од других карактеристика испитаника и његовом социо-економског и културног контекста.

У истраживање се улази са следећим претпоставкама:

1. Вероватноћа појављивања хипертензије корелира са старошћу и карактеристикама понашања.

2. Повезаност хипертензије и понашања може се доказати у погледу навика (стилова живота), односа према здрављу, самозаштитних активности и превентивне заштите. Истраживање ће потврдити налазе изнете у литератури да се хипертензија појављује са већом учесталošћу код испитаника који упражњавају тзв.ризичне стилове понашања. Истраживање ће утврдити допринос лошег система вредности (недовољног вредновања здравља), лоших ставова о здрављу и личној одговорности, перцепције ризика и личне угрожености, самозаштитних облика понашања, постојања превентивне заштите.

1.3. Подобност кандидата

Кандидат др Дејан Митрашиновић, испуњава све услове предвиђене Законом о Универзитету и Статутом Медицинског факултета за израду докторске дисертације.

1.4. Преглед стања у подручју истраживања

Артеријска хипертензија је хронична, прогредијентна болест која се јавља са великом учесталашћу и производи значајне штетне ефекте на здравље оболелих и заједницу у целини. Сва истраживања указују на понашање као најзначајнији чинилац који повећава вероватноћу настанка болести.

Допринос понашања истражује се углавном са становиштва ефекта који имају навике у исхрани, физичкој активности, као и други облици ризичног понашања (стрес, пушење, алкохол) на промене у здравственом статусу које претходе болести (гојазност, поремећај биохемијских параметара, атеросклероза, дијабетес, друга стања).

Утицај понашања на развој хроничних масовних незаразних болести, па и хипертензије, далеко је сложенији. Навике нису независне од других фактора понашања, карактеристика индивидуе и чинилаца који делују у средини.

Најадекватнији оквир за истраживање доприноса понашања развоју есенцијалне артеријске хипертензије даје Greenov дијагностички модел који инсистира на сагледавању улоге предиспонирајућих, омогућавајућих и подржавајућих фактора понашања. Тиме се не умањује важност навика, као устаљених образаца понашања, већ добијају на значају друге бихевиоралне компоненте (однос према здрављу, ставови, мотивација, подстицаји околине, самозаштита, превентивне активности) које доприносе развоју навика чији је каузални ефекат на хипертензију потврђен.

1.5. Значај и циљ истраживања са становишта актуелности у одређеној научној области

Улога ових чинилаца у доступној литератури углавном није довољно осветљена. Иако се често истиче да је промена стила живота једини сигуран пут до здравља, утврђивање фактора који предиспонирају, омогућавају и одржавају развој штетних навика још није у фокусу пажње истраживача.

Утврђивање чинилаца који имају централно место у мултифакторској етиологији болести чија преваленца из године у годину расте има у том смислу за нас још већи значај.

1.6. Веза са досадашњим истраживањима

Истраживачки рад др Митрашиновића одвија се у широкој области народног здравља и примарне здравствене заштите (опште медицине), из које потичу и његови први публиковани радови. Већи део њих тиче се управо бихевиоралних аспеката различитих проблема.

1.7. Методе истраживања

Истраживање се ради у оквиру Пројекта “Истраживање здравља становништва Србије” (Министарство здравља Србије, 2006.године); представља аналитичку студију по типу студије пресека, на репрезентативном узорку становништва Србије.

Детаљан опис методологије

Истраживање се ради на популацији одраслог становништва Србије старости 20 и више година. Узорак од 9.100 испитаника (јединица посматрања) репрезентује популацију Србије као целине, по полу, старости и месту живљења.

У овом истраживању биће анализирани релевантни подаци о :

- демографским и социо-економским карактеристикама испитаника (пол, старост, образовање, занимање, запосленост, приходи, материјални положај, карактеристике домаћинства, породица...),
- односу испитаника према здрављу (информације о здрављу, ставови, вредновање здравља, процена здравља, перцепција ризика) и стилу живота (понашање у области исхране, физичке активности, одмора и слободног времена, пушење, алкохол, стрес...),
- здравственој заштити (самозаштитним активностима, врсти и садржају услуга, коришћењу и карактеристикама здравствене заштите, узимању лекова...)
- феноменологији хипертензије (симптоми, емоционални проблеми, позитивне и негативна осећања ...) и
- последицама хипертензије (удружене болести и стања - коморбидитет, последице на рад и функционисање у породици, квалитет живота, здравствена потрошња...)

Прикупљени подаци о горе наведеним карактеристикама имаће у овом истраживању третман независних варијабли. Зависном варијаблом у овом истраживању сматраће се постојање верификоване хипертензије. Класификација хипертензије урађена по критеријумима Joint National Committee on Prevention, Detection, Evaluation and Treatment of High Blood Pressure, на бази просека три мерења висине артеријског притиска.

Потребни подаци о варијаблама прикупљени су упитницима које су попунили посебно обучени анкетари у току интервјуа који је водјен у домаћинству испитаника. Подаци о телесној тежини, висини, крвном притиску и вредности хемоглобина добијени су стандардизованим мерењима.

Статистичка обрада података

Учесталост хипертензије (зависно обележје, главни предмет овог истраживања) биће приказана по категоријама независних обележја чији се допринос вероватноћи појављивања болести испитује. Постојање разлике испитаће се χ^2 -тестом.

За селекцију најрелевантнијих обележја из сваке групе независних варијабли и елиминацију колинеарности при даљем раду са подацима, користиће се факторска анализа.

За испитивање предиктивног ефекта (утицаја) изабраних карактеристика испитаника, његовог односа према здрављу, стила живота и одабраних карактеристика здравствене заштите на појављивање хипертензије, користиће се одговарајући модели мултипле линеарне регресије и корелације.

1.8 Очекивани резултати докторске дисертације

Бихевиорални чиниоци су најснажнија, али не и једина детерминанта хипертензије. Сагледавање доприноса понашања у контексту других релевантних чинилаца (демографске и социјално-економске и културне карактеристике испитаника) има велики значај. Иако је социо-културно условљено, понашање је индивидуална ствар, својеврсни “социјално-психолошки генотип”.

Познавање утицаја понашања у контексту других карактеристика указује на значај бављења овим проблемом за превенцију хипертензије.

Студија такође треба да расветли улогу понашања на један нови начин, а не само кроз призму повезаности болести и навика. Утврђивање предиспонирајућих, подржавајућих и омогућавајућих чинилаца понашања за развој болести има свој практични значај, јер су описани чиниоци прекурсори навика.

Ако је допринос навика развоју болести познат и доказан, познавање њихових предиктора има и свој практични (превентивни) значај.

1.9 Оквирни садржај дисертације

Увод

Иако се сумња на допринос читавог низа чинилаца, до данас нису утврђени узроци есенцијалне артеријске хипертензије. Извесно је да бихевиорални чиниоци имају значајну улогу. Доступна литература нуди обиље доказа о утицају одређених навика, али не доприноси разумевању улоге других чинилаца који детерминишу понашање (вредности, ставови, мотивација); ретки су и докази о доприносу самозаштитних активности и превентивне заштите. Greenov дијагностички модел даје адекватнији оквир за објашњење улоге понашања у етиопатогенези ове болести, кроз сагледавање предиспонирајућих, омогућавајућих и подржавајућих чинилаца.

Метод

Пресечна студија, на репрезентативном узорку становништва Србије старости 20 и више година (9.100 испитаника). Класификација хипертензије урађена по критеријумима JNC, на бази просека три мерења висине артеријског притиска. Подаци о испитанику (демографске и социјално-економске карактеристике), стилу живота (исхрани, физичкој активности, ризичним навикама), односу према здрављу (самопроцена здравља и ризика, став о одговорности), здр.заштити (самозаштита, садржај услуга, коришћење здр.заштите), феноменолошким карактеристикама (симптоми, стања) и последицама хипертензије (коморбидитет, здр.потрошња, коришћење заштите, квалитет живота) прикупљени интервјуом у дому испитаника (упитници за домаћинство и одрасле). Подаци о хипертензији описани учесталашћу испитаника у категоријама обележја чији се утицај на настанак и развој болести испитује. Анализа разлика извршена т-тестом или Х2-тестом; факторска анализа користи се за издвајање најрепрезентативнијих варијабли, а мултипла логистичка регресија и корелација за испитивање повезаности издвојених фактора са присуством хипертензије.

Очекивани резултати

Истраживање ће потврдити појединачни допринос демографских карактеристика (старости), стила живота (исхрана, физичка активност, одмор и рекреација, пушење и други видови ризичног понашања, стрес). Однос према здрављу (ставови, перцепција, лична одговорност), самозаштита (промена понашања), одговарајући садржаји (савети) и начин пружања здр.заштите (континуитет, координација) такође повећавају вероватноћу за настанак и развој болести. Анализа симултаног утицаја свих фактора показује да чиниоци везани за понашање имају главну улогу независно од других испитиваних предиктора болести, те да се допринос понашања не састоји само у постојању испољених навика.

Очекивани закључак

Бихевиорални чиниоци су најснажнија детерминанта ове болести.

1.10 Име ментора, са образложењем

За ментора Комисија предлаже Проф.др Славицу Ђукић - Дејановић, која се као психијатар бави истраживањима понашања и могућности њихове модификације. Од оснивања факултета Проф.Ђукић - Дејановић је предавач у свим научним областима (предметима) који изучавају утицај понашања на здравље и болест (бихевиоралне науке, комуникација, етика, народно здравље, психијатрија). Како је предмет ове студије утицај понашања на развој артеријске хипертензије Комисија сматра да је предложени ментор најрепрезентативнији стручњак за ову проблематику.

Закључак и предлог комисије

На основу података презентованих у овом извештају Комисија доноси следећи

закључак:

1. На основу досадашњег научно – истраживачког рада кандидат Дејан Митрашиновић испуњава услове за одобрење теме и израду докторске дисертације.
2. Предложена тема је научно оправдана , истраживање је прецизно постављено и дефинисано а методологија јасна.
3. Комисија сматра да ће докторска дисертација кандидата Дејана Митрашиновића дати научни допринос постојећим истраживањима у области Народног здравља и Социјалне медицине.
4. Комисија предлаже Већу ментора Медицинског факултета у Крагујевцу да прихвати пријаву теме докторске дисертације кандидата Дејана Митрашиновића под насловом "Чиниоци понашања који одређују развој артеријске хипертензије у популацији одраслог становништва Србије "

1.11 Научна област дисертације

Предложена тема је из области Народног здравља и Социјалне медицине

1.12 Научна област чланова комисије

1. Проф. др Славица Ђукић Дејановић, научна област Психијатрија
2. Проф. др Небојша Арсенијевић, научна област Имунологија
3. Др сц. мед. Сања Миленковић, научни сарадник, научна област Патологија

Комисија:

Председник :

1. Проф. др Славица Ђукић - Дејановић, Медицински факултет Универзитета у
Крагујевцу

Члан:

2. . Проф. др Небојша Арсенијевић, Медицински факултет Универзитета у
Крагујевцу

Члан :

3. Др сц. мед. Сања Миленковић, научни сарадник, КБЦ Земун
